

บทบาทของศึกษาธิการจังหวัดในการบริหารการศึกษา

นายจักรพรรดิ วัฒนา

ศูนย์วิทยพัทยากร

วิทยานีพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต
ภาควิชาบริหารการศึกษา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. 2530

ISBN 974-568-195-4

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

014280

ROLES OF PROVINCIAL EDUCATION OFFICERS
IN EDUCATIONAL ADMINISTRATION

Mr. Chakrapat Wata

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Education
Department of Educational Administration

Graduate School
Chulalongkorn University

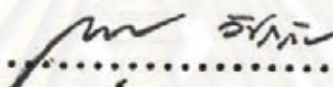
1987

ISBN 674-568-195-4

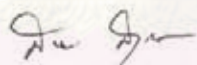
หัวข้อวิทยานิพนธ์   บทบาทของศึกษานิเทศก์จังหวัดในการบริหารการศึกษา
โดย   นายจักรพรรดิ วัฒนา
ภาควิชา   บริหารการศึกษา
อาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัฐนิภา คุปรัตน์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาคำหลักสุตรปริญญามหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ศาสตราจารย์ ดร.ดavor วัชรานนท์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.सनานจิตร สุขนันทย์)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อมรชัย ตันติเมธ)

..... กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ฉัฐนิภา คุปรัตน์)

หัวข้อวิทยานิพนธ์   บทบาทของศึกษาธิการจังหวัดในการบริหารการศึกษา
ชื่อนิสิต   นายจักรพรรดิ วัฒนา
ชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา   ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พันธุ์ภา คุปรัตน์
ภาควิชา   บริหารการศึกษา
ปีการศึกษา   2529

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษามหาบทที่ปฏิบัติจริงของศึกษาธิการจังหวัดในการบริหารการศึกษา
2. เพื่อศึกษาความคาดหวังของผู้บริหารการศึกษาและผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของศึกษาธิการจังหวัดในการบริหารการศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 455 คน และผู้เกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา จำนวน 52 คน จาก 72 จังหวัด รวมตัวอย่างประชากรในการวิจัยทั้งสิ้น จำนวน 507 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ประเภท คือแบบสอบถาม ซึ่งใช้สอบถามเกี่ยวกับบทบาทที่ปฏิบัติจริงและบทบาทที่คาดหวังของศึกษาธิการจังหวัด 12 ด้าน และแนวทางการวิเคราะห์เอกสาร แบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ แบบมาตราส่วนประเมินค่าและแบบปลายเปิด

การวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรม SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) และ แสดงข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ในค่านมหมาทที่ปฏิบัติจริง ศึกษาธิการจังหวัดได้ปฏิบัติงานทั้ง 12 คำน
ตามลำดับดังนี้

การให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัด การ
บริหารงานธุรการ การกำหนดนโยบายพัฒนาการศึกษา การงบประมาณและการบริหาร
งานการเงินและบัญชี การบริหารงานบุคคล การวางแผนพัฒนาการศึกษา การควบคุม
มาตรฐานการศึกษา การติดตามและประเมินผล การประสานงานการจัดกิจกรรมการ
ศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูล และจัดทำสถิติทางการศึกษา การส่งเสริมความสัมพันธ์
กับชุมชน และการส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา

2. ในค่านมหมาทที่คาดหวัง ศึกษาธิการจังหวัดควรปฏิบัติงานค่านมหมาท
ทั้ง 12 คำน ดังนี้

ควรปฏิบัติมากที่สุด 7 คำน ตามลำดับดังนี้ การงบประมาณและการ
บริหารงานการเงินและบัญชี การบริหารงานบุคคล การบริหารงานธุรการ การควบคุม
มาตรฐานการศึกษา การให้คำปรึกษา แนะนำและช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัด
การกำหนดนโยบายพัฒนาการศึกษา การวางแผนพัฒนาการศึกษา

ควรปฏิบัติมาก 5 คำน ตามลำดับดังนี้ การติดตามและประเมินผล
การเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดทำสถิติทางการศึกษา การประสานงานการจัดกิจกรรม
การศึกษา การส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน การส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา

นอกจากนี้ยังพบว่าศึกษาธิการจังหวัดควรมีหมหมาทในการปฏิบัติงาน คือ

1. การให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือพระสงฆ์ในจังหวัด

Thesis Title   Roles of Provincial Education Officers in Educational
Administration
Name   Mr.Chakrapat Wata
Thesis Advisor   Assistant Professor Natnipa   Cooperat, Ph.D.
Department   Educational Administration
Academic Year   1986

ABSTRACT

Purposes :

1. To study the actual roles of provincial educational officers in educational administration.
2. To study the expectations of educational administrators and those related to educational administration concerning the roles of provincial education officers in educational administration.

Procedures :

The sample for this research consisted of 455 educational administrators and 52 those related to educational administration from 72 changwad. Therefore, the sample used in this research reached the number of 507 altogether.

The instruments used in this research were divided into 2 categories; questionnaire concentrated on the actual and expected roles of provincial education officers which covered 12 areas, and guidelines for documental analysis. The questionnaire was in the form of check-list, rating-scale, and open - ended questions.

Data were analyzed by the computer program SPSS (Statistical Package for the Social Sciences) and presented in terms of frequency, percentage, mean, and standard deviation.

Findings :

1. The educational administrators and those related to educational administration agreed in rating the performance of provincial education officers in educational administration for giving advice and suggestion to governor, business management, policy formulation, preparing and administering the budget, personnel administration, educational planning, controlling educational standard, follow-up and evaluation, coordinating all educational activities, data collection and managing educational statistics, community relations, and support for educational development.

2. Concerning the expected roles of provincial education officer in educational administration, the respondents agreed that the expected roles were to be all 12 areas as mentioned. Preparing and administering the budget, personnel administration, business management, controlling educational standard, giving advice and suggestion to governor, policy formulation, and educational planning were the most expected.

The research also showed that giving advice and suggestion to monks in different changwad were the expected roles.

กิตติกรรมประกาศ

ความสำเร็จของงานวิจัย เรื่องบทบาทของศึกษาธิการจังหวัดในการบริหาร
การศึกษา" นี้เกิดขึ้นได้จากความเมตตากรุณา ความเอาใจใส่ ห่วงใยอย่างสูงของ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พันธุ์ทิพย์ คุณปรีดิ์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาเป็นประการสำคัญ
นับเป็นทักษิณทิสอย่างแท้จริง

ขอขอบคุณ อาจารย์หญิงศักดิ์ จันทร์สุรินทร์ ศึกษาธิการจังหวัดเชียงใหม่
อาจารย์ เกชา ทองสุวรรณ ศึกษาธิการจังหวัดนครราชสีมา ที่กรุณาให้คำแนะนำและ
เสนอแนะแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงเครื่องมือวิจัย ตลอดจนให้ข้อคิดเห็นที่เป็น
ประโยชน์อื่น ๆ สำหรับการวิจัยหลายประการ

ขอขอบคุณคณาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัยที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ และประสบการณ์นานาประการจนทำให้ผู้วิจัย
สามารถทำงานวิจัยนี้สำเร็จลงได้ด้วยดี

จักรพรรดิ วัฒนา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฉ
บทที่	
1 บทนำ	
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	12
ขอบเขตของการวิจัย.....	12
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	13
ประโยชน์ของการวิจัย.....	14
วิธีดำเนินการวิจัย.....	15
การรายงานผลการวิจัย.....	17
2 แนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	18
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท.....	18
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของศึกษานิเทศก์ในการบริหาร	
การศึกษา.....	20
บทบาทของศึกษานิเทศก์ในต่างประเทศ.....	20
บทบาทของศึกษานิเทศก์ในประเทศไทย.....	23
บทบาทของศึกษานิเทศก์ในการบริหารการศึกษา.....	34
การให้คำปรึกษา แนะนำและช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัด	35
การกำหนดนโยบายพัฒนาการศึกษา.....	36

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
การวางแผนพัฒนาการศึกษา.....	38
การประสานงานการจัดกิจกรรมการศึกษา.....	46
การส่งเสริมความสัมพันธ์กับชุมชน.....	49
การเก็บรวบรวมข้อมูลและจัดทำสถิติทางการศึกษา.....	50
การส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา.....	56
การนิเทศการศึกษา.....	56
การพัฒนาหลักสูตร.....	56
การวิจัยทางการศึกษา.....	56
การควบคุมมาตรฐานการศึกษา.....	63
การงบประมาณและการบริหารงานการเงินและบัญชี.....	64
การบริหารงานบุคคล.....	67
การบริหารงานธุรการ.....	70
การติดตามและประเมินผล.....	72
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	78
งานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของศึกษาธิการจังหวัดใน ประเทศไทย.....	78
งานวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของศึกษาธิการจังหวัดใน ต่างประเทศ.....	81
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	85
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	85
ประชากรและตัวอย่างประชากร.....	85
ขั้นตอนดำเนินการวิจัย.....	87

บทที่	หน้า
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	89
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	91
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	92
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	95
การวิเคราะห์ข้อมูลที่ศึกษาธิการจังหวัดปฏิบัติจริง.....	97
การวิเคราะห์ข้อมูลที่ศึกษาธิการจังหวัดควรปฏิบัติ.....	120
การวิเคราะห์ข้อมูลที่ศึกษาธิการจังหวัดปฏิบัติจริง.....	144
-ควรปฏิบัติและไม่ควรปฏิบัติเพิ่มเติม.....	144
การวิเคราะห์ข้อมูลจากเอกสาร.....	153
5. สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และขอเสนอแนะ.....	160
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	160
วิธีดำเนินการวิจัย.....	160
สรุปผลการวิจัย.....	162
อภิปรายผล.....	166
ขอเสนอแนะ.....	183
บรรณานุกรม.....	187
ภาคผนวก.....	194
ประวัติผู้เขียน.....	218

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	แสดงจำนวนแบบสอบถามที่ส่งไปและได้รับคืน จำแนกตามกลุ่มตัวอย่างประชากร.....	91
2	แสดงสถานการณ์ของกลุ่มตัวอย่างประชากรที่ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามตำแหน่ง.....	96
3	แสดงจำนวนและร้อยละที่ปฏิบัติค่านการให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัด.....	98
4	แสดงจำนวนและร้อยละที่ปฏิบัติค่านการกำหนดนโยบาย พัฒนาการศึกษา.....	99
5	แสดงจำนวนและร้อยละที่ปฏิบัติค่านการวางแผนพัฒนาการศึกษา.....	101
6	แสดงจำนวนและร้อยละที่ปฏิบัติจริงค่านการประสานงาน การจัดกิจกรรมการศึกษา.....	103
7	แสดงจำนวนและร้อยละที่ปฏิบัติจริงค่านการส่งเสริม ความสัมพันธ์กับชุมชน.....	106
8	แสดงจำนวนและร้อยละที่ปฏิบัติจริงค่านการเก็บรวบรวมข้อมูล และจัดทำสถิติทางการศึกษา.....	108
9	แสดงจำนวนและร้อยละที่ปฏิบัติจริงค่านการส่งเสริม และพัฒนาการศึกษา.....	110
10	แสดงจำนวนและร้อยละที่ปฏิบัติจริงค่านการควบคุม มาตรฐานการศึกษา.....	112

สารบัญตาราง (ต่อ)

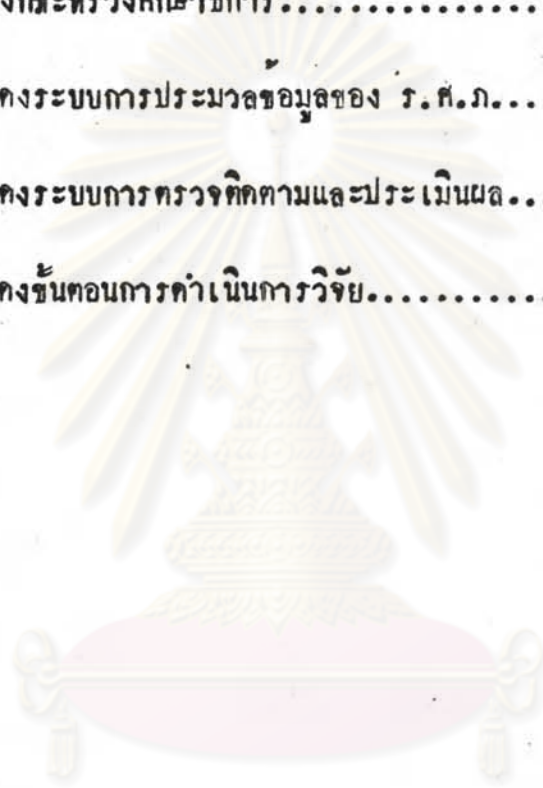
ตารางที่		หน้า
11	แสดงจำนวนและร้อยละที่ปฏิบัติจริงด้านการงบประมาณ และการบริหารงานการเงินและบัญชี.....	114
12	แสดงจำนวนและร้อยละที่ปฏิบัติจริงด้านการบริหารงานบุคคล.....	116
13	แสดงจำนวนและร้อยละที่ปฏิบัติจริงด้านการบริหารงานธุรการ.....	117
14	แสดงจำนวนและร้อยละที่ปฏิบัติจริงด้านการติดตามและประเมินผล.....	118
15	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการให้คำปรึกษา แนะนำ และช่วยเหลือผู้ว่าราชการจังหวัด.....	121
16	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการกำหนด นโยบายพัฒนาการศึกษา.....	122
17	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการวางแผน พัฒนาการศึกษา.....	124
18	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการประสานงาน การจัดกิจกรรมการศึกษา.....	126
19	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการส่งเสริม ความสัมพันธ์กับชุมชน.....	129
20	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการจัดเก็บ ข้อมูลและจัดทำสถิติทางการศึกษา.....	131
21	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการ ส่งเสริมและพัฒนาการศึกษา.....	133

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่		หน้า
22	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการควบคุม มาตรฐานการศึกษา.....	136
23	แสดงค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านกรงประมาณ และการบริหารงานการเงินและบัญชี.....	138
24	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการบริหาร งานบุคคล.....	140
25	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการ บริหารงานธุรการ.....	141
26	แสดงค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานด้านการติดตาม และประเมินผล.....	142
27	แสดงงานที่ศึกษาธิการจังหวัดได้ปฏิบัติเพิ่มเติม.....	144
28	แสดงงานที่ศึกษาธิการจังหวัดควรปฏิบัติเพิ่มเติม.....	147
29	แสดงงานที่ศึกษาธิการจังหวัดไม่ควรปฏิบัติ.....	151

ตารางแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	แสดงระบบการจักเก็บข้อมูลสำหรับการจัดแบบสารสนเทศ ของกระทรวงศึกษาธิการ.....	52
2	แสดงระบบการประมวลผลของ ร.ศ.ภ.....	55
3	แสดงระบบการตรวจติดตามและประเมินผล.....	76
4	แสดงขั้นตอนการดำเนินการวิจัย.....	87

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย